List 1. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 6. januarija 1875.

Obseg: Bralcem „Novic“ ob novem letu 1875. — Krompirjev žužek, slivni rivčekar in pa krvava uš. — Vprašanje in odgovor zarad živinskih potnih listov. — Kdaj so bile pečí iznajdene? — Pogajanje za slogo Slovencev. — O potrebi prestrojenja politične uprave in prenaredbe občinske postave. — Ponarejeni bankovci. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Bralcem „Novic“ ob novem letu 1875.

Dva- in trideset let je minulo, kar so „Novice“ vprvič povzdignile glas za narod slovenski.

Žalosten je bil tačas položaj Slovencev, še veliko žalostneji, nego je danes. Ljudstvo ubogo in nevedno, tlačeno in zaničevano, imelo ni branitelja, imelo ni učitelja, razen duhovnikov. Gospôda se je z zaničevanjem ločila od naroda; kdor je znal le pet besedi nemških, ni hotel več biti to, v kar ga je Bog vstvaril — sin slovenskega naroda; izšolani sinovi slovenskih starišev so se svojega rodú in svojih roditeljev sramovali; v vsi Sloveniji bilo ni deset mož, ki bi bili umeli pravilno slovenščino pisati; slovenki rod je životaril, kakor paria med narodi, in po pravici je Preširen tožil iz globočine domoljubnega srca: „na tleh ležé slovenstva stebri stari.“

Al Bog se je zapuščenega naroda našega usmilil, in poslal mu je nekoliko blagih mož, ki so začeli narod buditi iz dolzega spanja, in dramiti ga na delo za lepšo prihodnost.

„Slovencem bode vreme se 'zjasnilo,
Jim milši zvezde, kakor zdaj, sijale.“

Ko so leta 1800 zamrle Vodnikove „Novice“, ni narod naš imel nobenega časnika več. Leta 1843 šele, kakor smo večkrat čuli, po premaganih mnozih zaprekah, ki jim jih je 3 leta stavila c. k. viša policijska in cenzurna uradnija na Dunaji, rodile so se naše „Novice“, ustanovljene za poduk in povzdigo, za vsestranski napredek slovenskega naroda, za vzbujanje rodoljubja in za brambo narodnih njegovih pravic.

Če pogledamo nazaj na dva- in tridesetletno delovanje „Novic“, smemo ponosno reči, da nismo delali brez vspeha. Če tačas bilo ni toliko rodoljubov, da bi eno srednjo mizo zasedli, bije danes tisoč in tisoč src za našo domovino; takrat imeli so Slovenci le en časopis, danes imamo jih čez 20, in imamo še „Matico“ in „družbo sv. Mohora“, ki vsako leto na tisoče knjig med narod pošiljate. V borni bajti in v salonu, v kmetiški krčmi in na javnem gledišči se sliši zdaj slovenščina, ki se nekdaj ni smela prikazati med boljše kroge. In da smo toliko napredovali, pripomogle so mnogo k temu „Novice“.

Al storjenega dela ne smemo previsoko ceniti; ne smemo se s tem zadovoljiti; mnogo mnogo čaka nas še dela; položili smo komaj temeljni kamen. Še vedno nam se odtegujejo pravice, ki jih smemo in moramo zahtevati, ako hočemo kot narod obstati in srečni biti. Nemški ustavoverci nas še pri vsaki priliki stisnejo, kjer le morejo; v srednjih šolah se pridno nemčuje, ravno tako v kancelijah. Na glas naših poslancev ne poslušajo, za davke pa plačevati in vojake dajati, smo dobri. Med tem, ko se v daljnih Črnovicah čisto po nepotrebnem vseučilišče pripravlja, ne privoščijo se nam najpotrebnejša sredstva za razvitek in izobraženje našega naroda. Zdaj nam hočejo še trgovinsko zbornico in z njo deželni zbor iz rok izpuliti. Domače ljudí preganjajo iz dežele, in nas s tujci strahujejo.

Pa saj je naše žalostno stanje dovelj znano, ni nam tedaj treba, še več reči na drobno naštevati; vse kaže očividno na to, da se ne smemo še v počitek podati, naj teže delo nas še čaka! Vemo in slutimo, da nas čakajo še hude skušnje, borba in trpljenje. Laž in sila, ovadba, sumničenje in vse druge peklenske moči bodo še nekaj časa skušale pogaziti našo pravično in sveto stvar. Al mi ne obupamo; pravica mora konečno zmagati!

„Novice“ svojega programa in svoje delavnosti ne bodo spremenile: kar smo zagovarjali in povdarjali skozi 32 let, hočemo tudi zanaprej. Podučevali bomo Slovence tudi zanaprej v poljedelstvu in obrtnijstvu, da si materijalno opomorejo; kajti „Novice“ so brž v svojem začetku spoznale, da blagostanje je prvi pogoj višega izobraževanja; reven narod se tudi duševno ne more povzdigniti. Slovensko slovstvo bomo kolikor mogoče pospeševali. Branili bomo nadalje sveto vero naših očakov pred lažnjivim liberalizmom in novimi, pogubljivimi teorijami, katere Boga, dušo in večno življenje zanikujejo, in človeka v živino ponižujejo, ter vse plemenite čute iz srca iztiravajo; zakaj prepričani smo, da taki uki morajo naš narod le zbegati in zdivjati, in vsak kulturni napredek nemogoč storiti.

In s tem želimo našim bralcem srečno mlado leto!

Gospodarske stvari.

Krompirjev žužek, slivni rivčekar in pa krvava uš.

Tri nove nadloge, katere iz severne Amerike žugajo kmetijstvu našemu.

Sl. ministerstvo kmetijstva je z razpisom od 8. decembra u. l. razposlalo družbam kmetijskim poduk zarad gori imenovanih treh mrčesov, kateri v severni Ameriki neizmerno škodo delajo, pa so se že tudi dalje pomaknili. Ker bi tedaj utegnile tudi dežele našega cesarstva nesrečo doživeti, da bi se razširila ta nadloga tudi po njihovem polji in njihovih vrtih, zato želí ministerstvo, naj bi naši kmetovalci že zdaj nekoliko poznali omenjene mrčese, in zato je tudi odboru družbe kmetijske Kranjske naročilo, naj on skrbí za razglas poslanega mu poduka. Vsled želje družbenega odbora, naj bi „Novice“ razglasile ta poduk, ga priobčimo v našem listu.

Tako-le se glasí ministerski poduk:

1. O krompirjevem žužeku.

Ta žužek (keber) Kolorado žužek (Doryphoria decemlineata) imenovan, je v severni Ameriki že znan blizo 45 let. Najprej so ga našli na nekem divjem krompirju (solanum rostratum), na skalovitih gorah (Rocky Mountxins) v zahodu zedinjenih držav, in osobito poleg reke Kolorado; odtodi imé njegovo. Sčasoma je zlezel ta žužek tudi na ves drug krompir, kjer je obilo paše našel in se zato strašansko pomnožil ter prava nadloga ondašnjim deželam postal. Silovito je drl od zahodnih krajev v vzhodne; 1865. leta je prekoračil reko Missisipi, ter do leta 1870 že prišel celó do Kanade, in zdaj ga imajo že povsod v vzhodnih državah. Že l. 1872 je državni entomolog C. V. Rilcy skrb razodel, da ne bi v malo letih že do bregov Atlantiškega morja prišel, kajti vsako leto se okoli 50 Angleških milj dalje v vzhodne države pomikuje, povsod stanoviten zarod zapustivši. Mogoče je tedaj po takem, da prekorači tudi Atlantiško morje in da bode grozovita nadloga krompirjevemu polju po vsi Evropi.

Tega se je že dandanes silno bati, zato je že zdaj treba, vso pozornost obrniti na to novo šibo krompirjevega polja.

Krompirjev žužek je tako velik, kakor naša navadna polonica (božja kraljica); njegova krila so rumenkasto bela; na vsakem krilu ima po 5, tedaj na obeh skupaj 10 podolgastih črnih lis (prog); zato latinsko imé njegovo: „sedmoprogasta doriforia“. — Lahko ga je tedaj spoznati. — One (babice) ležejo po 1000 in še več jajčic, iz katerih se rujavkasto ali rumenkastordeče gosenice (ličinke) s črno glavo in črnimi nogami izvalijo; na vsaki strani života ima gosenica dvojno vrsto črnih marog. Gosenica se zarije v zemljo in ondi premeni v mešiček (bubo) enake barve. Jajčica so prizorna, pomarančne barve, držé se spodnje strani krompirjevega perja. V 30—40 dnevih postane iz jajčeka žužek (keber); v enem poletji se zaplodi po njem čvetero rodov.

Gosenice njegove požro krompirju vse perje, in s tem pokončajo ves krompir. Ker se teh gosenic prikaže na milijone in milijone, zato je škoda ogromna.

V več krajih Amerike je ta mrčes pokončal ves krompir tako, da ga ne sadijo več. In nobene pomočí ni zoper to nadlogo, kajti obiranje jajčic in gosenic iz perja krompirjevega, pa tudi potresanje z razjedljivimi rečmi itd. nič ni pomagalo; najbolj se je še koristno skazalo potresanje perja s tako imenovanim Scheelo-vim ali Parižkim zelencem (Scheelesches Grün). Pomeša se ta zelenec z moko, živim apnom in mavcem, katerih se vzame 25—30 delov več kakor pa zelenca. Al ta zmes je hud strup, zato ni varno rabiti je.

Tak je krompirjev Koloradovec. Bog obvaruj naše polje te nadloge, ki bi se s tem lahko zanesla tudi v dežele naše, ker se večkrat vozi Amerikanski krompir tudi v naše dežele.

Vprašanje in odgovor zarad živinskih potnih listov.

Vredništvo je prejelo iz Goliča sledeče pismo:

„Na živinskih potnih listih je spodej zapisano, „da je zgoraj popisana živina pri odgonji od tod zdrava bila, in da ni tukaj in ne v okolici kuge med rogato živino, se potrjuje.“

Ker župan le takrat more potrditi, da je živina zdrava bila, ako jo sam ogleda ali pa, da mu zanesljiv človek pové, da je živino ogledal in zdravo najdel, zato je do zdaj župan sam živino ogledoval, ali pa, ker je nekatera živina čez 2 uri od njega oddaljena, zahteval je zanesljivo pričo in potem v eno kolono zapisal „N. N. iz... hiš. št... je živino ogledal in priča, da je zdrava.“

Žandarmi pa pravijo: „Tega ni potreba, da bi se živina ogledovala.“

Naj sl. „Novice“ blagovolijo povedati, kdo ima prav.

Martin Vozel, župan.

Odgovor vredništva. Vaša je prava, ne pa žandarjeva, kajti, kdor hoče kaj spričevati, mora to ali sam videti, ali pa popolnoma se zanašati na onega, kdor mu veljá za pričo. Nič videti, a vendar pričati, bila bi gola sleparija. Mi bi, če bi mogoče bilo, od potnih listov še več zahtevali, namreč to, da jih delajo le izvedeni zdravniki. Ker pa to ni, in ker se zdravstveni potni listi spisujejo, prav po žandarjevi misli, brez ogleda živine, zato ni čuda, da veljavni možje trdijo, da navadni živinski potni listi nimajo nobene vrednosti in da bi celó nič na škodo ne bilo, ako se taki po žandarjevih mislih narejeni listi popolnoma odpravijo.

Podučne stvari.

Kdaj so bile pečí iznajdene?

„Na Božični večer sem sedel pri peči, vesel gorkote, ki je iz nje puhtela“ — tako nam piše rodoljub iz Krasa ter nas praša, naj mu povemo: „kdaj so bile pečí iznajdene in kdo je to dobrotno stvar iznašel?“

Našemu radovednemu vprašalcu odgovorimo to le:

Kdaj so začeli pečí staviti v sobe, in kdo bil je prvi, kogar je mraz v to znajdbo napotil, ne vé se za gotovo; zgodovina ta zgublja se v starodavne čase; toliko pa vemo, da Grki in Rimljani niso še poznali pečí. Predno so pečí stavili v sobe, greli so jih s toploto, ki je — blizo enako sedanji Meisnerjevi kurjavi — bila po cevih peljana iz spodnjih čumnati v gornje sobe. Pečí, kakor jih imamo danes, so neki najprej stavili v severni Nemčiji, se vé pa, da so današnje veliko predrugačene in umnejše napravljene memo prvih.

Politične stvari.

Pogajanje za slogo Slovencev

v dveh pismih.

— — in mir bodi ljudém,
ki so dobrega srca.
Glas sv. večera.

Dr. Jan. Bleiweis je 3. oktobra preteklega leta prejel iz Štajarskega od odličnega rodoljuba sledeče pismo:

„Veleučeni gospod! Iskrena ljubezen do slovenskega naroda mi daja povod, da se drznem Vam, za narod mnogo mnogo zaslužnemu gospodu, naslednje črtice napisati.

Premišljavajoča z g. dr. — — mršavi položaj našega razkosanega in raztrganega naroda ter istega bližajočo se ugonobitev v okolnostih, katere sedaj vladajo, sklenola sva dne 31/8. poskusiti porazumljenje in pogodbo med narodno-konservativno (klerikalno) in narodno-liberalno stranko pod geslom: „Blagost naroda“ in „upor germanizaciji.“

Pod tem geslom je pa mogoče spet združiti razdružene moči inteligentnih narodnjakov. Politično življenje bi se vravnalo tako, da se s tema točkama sklada; kar se ne vjema, opusti se, kar je indiferentno, prepušča se svobodni volji posamnikov. Na svojem polji naj dela vsak po svojih posebnih stanovskih ali socijalnih pravilih, in ima pustiti isto svobodno gibanje tudi sosedu.

Gledé na volitve in glasovanje *) izvoljenih poslancev bi odločevalo nadzorništvo, vzajemno v ta namen izvoljeno od zaupnih mož obeh strank. Pravomočne dosedanje postave se sprejmejo z vsemi posledicami, kar je kvarnega, odpravi se po postavnem poti.

V imeni zaželene sloge prosim tedaj v porazumljenji svojih politiških prijateljev, da mi blagovolite naznaniti, jeli ste Vi in Vaši politiški somišljeniki voljni spustiti se v pogajanje? na kakih podlogah bi to mogoče bilo, in na kak način se ima razpravljanje vršiti.

V ugodnem slučaji bi se menda sklicalo 8 do 10 narodnih voditeljev obeh strank. — Z odličnim spoštovanjem itd.“

Na to pismo je odgovoril dr. Bleiweis 14. oktobra u. l. tako-le:

„Prečastiti gospod! Vsled cenjenega dopisa od 3. dne t. m. počastujem se Vam odgovoriti sledeče:

Vaš predlog, ki namerava porazumljenje in spravo med slovenskima strankama, mora pač vsak rodoljub pozdravljati s prisrčno radostjo, kajti nesrečni razpor podira, kar smo zidali z velicim trudom, in olajšuje nasprotnikom slovenstva dosego hudobnih njihovih namenov.

Po vsem tem si tedaj lahko mislite, da je pismo Vaše razveselilo vse rodoljube naše domovine, ki že mnogo let na straži stojí za blagor njen in za upor proti germanizaciji.

Čital sem čestito pismo Vaše včeraj narodnemu klubu naših poslancev, ki vse rodoljube deželnega zbora našega obsega izvzemši dr. Razlaga, dr. Zarnika in Obrezo.

In soglasno je bilo odobreno, naj na Vaše cenjeno pismo odgovorim to-le:

Porazumljenje in popolna sprava med slovenskima strankama se mahoma izvrší s tem, da narodnjaki, ki so zapustili častitljivo slovensko zastavo z ničnimi pretvezami, se vrnejo zopet pod to zastavo nazaj. S pretvezami, pravim, kajti gesla narodnih protestantov, ki se glasijo: „za omiko in svobodo“, „za napredek“ itd. (in: ne zamerite mi: tudi Vaše geslo „Blagost naroda in upor germanizaciji“) so gole fraze in v tem oziru motijo ljudstvo, ker vsa dejanja slovenskih voditeljev od leta 1848 so merila in merijo na omiko in blagor našega naroda, na svobodo v razvitku njegovih pravic, v napredek v vsem. Ali nismo edini napravljali čitalnice, „Sokola“, dramatično društvo in slovensko gledališče? — ali nismo edini osnovali „Matico?“ — ali nismo edini borili se za obveljavo narodnega jezika v šolah, v pisarnah? — ali nismo poganjali se za napravo šol za poljedelstvo? ali nismo spisali slovenskih knjig mnogovrstnega obsežka? ali nismo v taborih edini razlagali naš program? vsaj v fotografiji največega tabora slovenskega na Vižmarjih leta 1869 še vidimo Bleiweisa in Costo, Razlaga in Zarnika, Vošnjaka in Tonklija.

Zmirom edini smo skušali „Slovenijo“ snovati, zdaj pa se cepimo Slovenci na dvoje! In zakaj?

Mar je delovanje za omiko, napredek, svobodo, blagor naroda, germanizacija zadnji dve leti, kar se je „Narod“ rodil, kaj druzega, kar je bilo popred? In kaj pa je stvarila stranka, ki se imenuje „mlada“, slovenskemu narodu na korist? Naj nam drage volje pové: kaj neki? Mi ne vidimo nikjer, da je kaj druzega vstvarila za blagostanje naroda našega, za omiko njegovo, za napredek njegov. V treh časnikih res da se živahno giblje in čedalje veči razpor dela, al to, v čemur se giblje „die kleine aber rührige Partei“, čisto nič druzega ni nego v slovenski jezik prestavljeni nemški Bizmarkov liberalizem. Dokler je miroval Bizmark, mirovali so tudi mladoslovenci (glejte Zarnikov navdušeni sestavek za duhovščino našo še v „Novicah“ leta 1871), ko pa je Bismark začel propagando svojo zoper katoliško vero in njegove duhovnike, kar brž je tudi mladoslovence napihnil njegov duh svobode in napredka in zagnali so pri volitvah glas: „farjev ne volite!“ In „Narod“ in „Soča“ obdelujeta to temo v stoternih varijacijah in psujeta cerkev našo in ves duhovski stan, kateri je za narodni naš jezik gotovo največ storil, — ki je edini pomočnik bil, da se je narodu našemu ohranil in da nas ni pogoltnilo žrelo germansko.

„Farjev ne volite!“ to je klic mladoslovenske svobode in napredka mladoslovenskega, ne vedé, ko bi narodne naše duhovščine ne bilo na deželi, bi v deželnih zborih naših ne sedel skor noben Slovenec. Živa priča temu so nekatere volitve v deželni in državni zbor na Kranjskem, in še posebno pri vas na Štajarskem, ker je o razporu domačinov zmagal nemškutar, in je dr. Vošnjak — sramotna dogodba! — s pomočjo nemčurjev bil voljen v državni zbor.

Farjev ne volite! — temu klicu so dodali mladoslovenci dalje še tudi „grofov ne volite!“ in tako zopet celi stan plemenitnikov žalijo, preziraje, da tudi med grofi in baroni imamo najčastitljivše, za blagor naroda našega goreče može.

Zadnji čas je mladoslovenska stranka jela že tudi kričati: „kmetov ne volite!“ kajti oni so večidel „farški hlapci“.

To tedaj je cvet mladoslovenskega napredka, mladoslovenske svobode.

Ali je pač v tacih klicih sled omike?! Bogme, da ne!

Iz te gotovo nepristranske razprave, prečastiti gospod! vidite, da tako imenovana mladoslovenska stranka nima ničesa pokazati, kar je ona stvarila za omiko, napredek, in po tem za blagostan naroda slovenskega; kar imamo, delo je sloge slovenske; „Narod“ s „Tednikom“ in „Sočo“: to je edina stvar mladoslovenska, ki je zasejala in seje žalostni razpor med Slovence.

Ker tedaj ves svet vé in vidi, da je mladoslovenska stranka splav (abortus) slovenskega naroda, ki se je

*) Po mogočnosti, da-si ni pravilno.

rodil še le po nemškem liberalizmu, zato menda tudi ne bi bilo težko pošteni in rodoljubni inteligenciji mladoslovenski vrniti se k svoji materi Sloveniji nazaj in biti to, kar smo bili pred 3 leti: složni v vsem, kar zahteva domovina od nas!

Nekaterim mlajšim rodoljubom našim se je morebiti za malo zdelo, strinjati se zmirom z idejami in načeli starejih. Al vsaj tega ni nihče zahteval, veljal je zmirom le večine glas. To mora biti, kajti brez discipline ni nobenega redu na svetu; disciplina tudi slabe dela močne. Kam pridemo, če vsak svojo trdi in se ne vda večini!

„In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas! — pod tem ščitom nam je lahko složnim biti za geslo naše starodavne „za vero, dom, cara.“

To, prečastiti Gospod! so moje in mojih političkih prijateljev misli.

Zročujem Vam jih z željo, da jih Vi in Vaši resno in s čisto ljubeznijo do milega našega naroda prevdarite.

Ako to storite, vverjen sem, da mi ne boste očitali, da zahtevam kaj, kar ni mogoče. Kako neki moglo bi to napačno in krivo biti, kar je od leta 1843 do 1872 prav in vzajemno bilo!

Drago bo meni in mojim prijateljem, ako daste od svojih glas, da brez kovanja novih prislovic se najdemo vsi Slovenci pod tistim geslom, v katerem prava omika, prava svoboda, krepki upor germanizacije, pravi napredek, in po vsem tem blagostan naroda našega najobširnejše polje imajo.“

Dozdaj dr. J. Bleiweis ni še prejel odgovora na svoje pismo in ker sta pretekla že več kakor dva meseca, ga tudi več ne pričakuje. Sicer veljá prislovica: „qui tacet, consentire videtur“, ali pa veljá tudi o tem primerljeji, ne upamo si trditi kar naravnost, če tudi to vsak pravi rodoljub želeti mora, kajti preživo se kaže potreba, da vsi narodnjaci stojijo na onem stališču, na katerem so stali takrat, ko smo složni delali za blagor in čast naroda našega.

Naj čitatelji naši sami sodijo obe pismi in rekó: ali dr. Bleiweis resnico govorí v svojem pismu ali ne? Če pa vsaj velika večina vidi le resnico v njegovih besedah, naj ona v svojih krogih dela na to, da zgine nesrečni razpor, ki je bil le na korist protivnikom matere Slovenije po izneverjenih sinovih njenih.

O potrebi prestrojenja politične uprave
in prenaredbe občinske postave.

Iz govora poslanca Hermana v Štajarskem deželnem zboru v seji 12. oktobra 1874.

Ker so se tudi na Kranjskem pričele razprave gledé prenaredbe občinske postave, bode gotovo zanimival ta govor poslanca Hermana; kajti razvideli bodo naši bralci, da tudi drugod ne gré tako naprej, da politična uprava mora se sploh prestrojiti. Govor je tem bolj zanimiv, ker so okoliščine na Štajarskem jako enake Kranjskim, in ker je tudi Kranjski deželni zbor po nasvetu dr. Bleiweisa sklenil, vlado prositi, da naj se politična uprava prestroji. Govor Hermanov se je glasil tako-le:

Kot člen odseka za občinske zadeve govoril in glasoval bodem za odsekov predlog. Ta predlog sicer ne prinaša veliko, pa tudi ne malo; vsaj pa po tem, da preuredbo namerava vse politične uprave od zdolej do zgorej, mi daje priliko, o vseh oddelkih politične uprave in o dotičnih razmerah govoriti. Te pravice poslužil se bodem popolno, ker za trdno menim, da se nekatere resnice vedno ponavljati morajo, dokler se jih ne prepriča vsakdo, in dokler se dejansko ne vpeljejo v praktično življenje.

Ko je slavni deželni zbor — ne vedoč kaj storiti — svoje delo gledé preuredbe občinskih zadev v pretres izročil političnim in nepolitičnim okrajnim oblastvom in nekaterim občinam, že tistikrat sem rekel, da dobili bodemo mnenja, ki so si popolnoma navskriž. In to se je tudi zgodilo; kajti, če preberemo dotična poročila, prav za prav vemo toliko, kakor poprej. Kar se nekaterim dozdeva dobro, to drugi imajo za slabo. To me tembolj pelje do tega, da javno mnenje popravim. — Le v tem so si mnenja enaka, da tako ne gré naprej in da se politična uprava presukati mora.

Zavolj tega pa bode vsakemu, ki reči ne presoja samo iz doktrinarnega stališča, jasno, kaj nam je storiti. Povedati si moramo: namen naš z našim delom je bil dober, toda reči nismo dobro razumeli, mi smo se zmotili, napraviti moramo zopet stanje, kakor je bilo poprej.

Vprašanje je toraj, kedaj in kako smo se zmotili, in kakošno je bilo poprejšnje stanje?

Ko smo drugo pot postali konstitucionalni (ustavni), mislili in trdili smo, da smo bili bolj neprosti, kakor pravično, in da zlasti občine (soseske) zdihovale so pod hudim jarmom.

Dolžila se je tedajšnja vlada, da ona sama hoče vse nadvladati; tožilo se je, da se se je župan ponižati moral za uradnega slugo politične gosposke, ker je vročbe njene preskrbeti moral. Ob enem so v spomin prišle lepe besede, ki se nahajajo v §. 1 občinske postave od leta 1849, namreč: „Prosta občina je podlaga prosti državi.“

Ker je navada bila, državno oblast proglašati kot samosilno in ljudstvu sovražno, mislilo se je, da se ljudstvo obgraditi mora zoper to potem, da se vladi vzame nekaj oblasti in bremen ter izročí soseskam. Predmet take izročitve bilo je krajno policijstvo, katero je zraven druzega policijstva kot oddelka politične uprave država vedno sama opravljala in sicer do leta 1850 po okrajnih gosposkah, od leta 1850 do 1854 po okrajnih glavarstvih, od leta 1854 do 1864 po okrajnih uradih. Politične gosposke so v tem obziru skrbeti morale za javno varnost, za mir in red, za vzdržavanje cestá in mostov in za uboge, oskrbovati so morale zdravstveno, nravstveno, stavbinsko, požarno, sejmsko in poljsko policijstvo, potem šolske in odgojevalne zadeve, dajale so dovoljenja za godbo, za prostovoljne dražbe premakljivega blaga, izvrševati so morale dotične postave in uredbe. Dalje so politične gosposke nadzorovati morale soseske gledé občinskih zadev, jih podpirati in poučevati, ter v teh zadevah razsojevati po dotičnih občinskih postavah. Opravila ta izvrševale so deloma neposredno, deloma po posebnih v ta namen odločenih organih (zdravstveni, tehnični in policijski organi, žandarmerija itd.). Dobro uredjena žandarmerija je svojemu poklicu primerno ter izvirna prekoračila okraj križem, je potepuhe zgrabila in vsako zapazovano nepostavnost ovadila dotični gosposki; ona je bila strah hudobnim in pomoč dobrim ljudém. Vsakdo se je lahko čutil jako varnega. Videti je bilo vspešno vladanje, kar je vzročilo občno zadovoljstvo. Tako je bilo poprejšnje stanje.

Toda mislilo se je reč ravno tako dobro ali pa še bolje narediti in izročila so se vsa navedena od političnih gosposk oskrbovana opravila mahoma občinam pod naslovom „samouprave“ ali „avtonomije“, akoravno občine niso bile zato niti pripravljene, niti izurjene in uravnane, vsi pomočki za taka opravila pa

ostali so pri političnih gosposkah. Občine same bi se bile morale vse potrebščine in pomočke omisliti, a ko to ni šlo, ker ni bilo mogoče, izmislila se je pravlica, da občine niso za nič; nekaterekrat bilo je na tem, jih kaznovati s tem, da se jim je hotela samostojnost vzeti.

Če danes po preteklih 10 letih velika množina občin se ni hotla polastiti take avtonomije, morda je to obžaljivo, morda ima pa to tudi svojo dobro stran, temveč ker ste avtonomija in samovoljstvo precej enakega pomena, in ker tudi dotična razsojila, čeravno redko kedaj narejena, le premnogokrat niso bila objektivna ali brezstranska.

Če bi občine oblast, ki jo imajo in neodgovornost poznale, če bi sredstva imele izvrševati vse to, kar jim je po volji, bi se voz, ki se je vzdignil, skoraj da ne zvrnil na drugo stran; kajti pravica, koga kaznovati ali zapreti, je precej zapeljiva. Če se v tem obziru namreč gledé osobne varnosti ni preveč grešilo, morda to ni pripisati dobri volji tega ali onega župana, temveč temu, da zapora ni imel nobenega, in pa tudi ne človeka, ki bi bil koga zgrabil. Žandarmerija bi se toraj tudi iz tega obzira ne mogla podvreči občinam.

Kar se tiče žandarmerije, so pa tudi še posebne okoliščine. Policijstvo gledé varstva osobe in lastnije, spada v samostojno občinsko področje; žandarmerija v tem obziru niti ni dolžna niti ne opravičena do kake delavnosti; žandarju, ki bi na priliko zgrabil kakega cigana ali potepuha, bi se lahko z vso pravico očitalo, da je svoje delokrožje prekoračil, da se je pregrešil zoper samoupravo občinsko. O takih primerljejih bi žandarju ne ostajalo druzega, nego potepuha, katerega je zasledil, ovaditi županu, in ta zamore potepuha, če bode tako dolgo čakal, po svojih organih zgrabiti, žandar pa naj to le gleda. (Veselost.)

Znano je, da je žandarmerija podložna okrajnemu glavarju. Postavimo na priliko žandar je v Voitsbergu, okrajni glavar pa v Gradcu. Kako naj se ta dva hitro sporazumeta, kedar je sila? Sicer so pa tudi tatovi in drugi enaki ljudje po postavi za osobno varstvo bolj varovani, kakor poprej in če tat prostovoljno ne gré z žandarjem, mu ta mnogokrat nič ne sme storiti.

Rečem toraj, da žandarmerija skoraj storiti ne more nič in da ni razumeti, kako se z ozirom na sedanje okoliščine zahtevati more pomnožitev žandarjev.

Zdaj govornik pretresuje razmere okrajnih zastopov na Štajarskem, kakoršnih pa na Kranjskem nimamo, in dalje obširno dokazuje, kako slabo se po avtonomičnih organih opravljajo zadeve gledé okrajnih cestá.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

(Dalje.)

Jaz strmim. Kaj tacega bi res ne bil pričakoval. Toda sodniku se vse pripeti, zato se nisem dolgo premišljeval, marveč ukazal žandarju, razkleniti kmetu roke, potem pa poslal po Linarja. Sodnijskemu slugi sem naročil, naj ga najprej v mojem imenu prosi, da bi k meni prišel; če bi se pa branil ali obotavljal, naj ga pripelje s silo.

Sluga gre, a pride kmalu nazaj s poročilom, da gospoda Linarja še ni domu, da je včeraj zjutraj peljal se nekam kože kupovat.

„No, vidite, da je res, kar sem pravil," reče kmetič, kateremu jame lahkeje sapa prihajati. „Zdaj me boste menda že spustili, da grem k strojarju po drug denar!"

„To ne gre tako hitro, mož", odgovorim jaz prepričan, da je bil mož res ogoljufan. „Prej se mora skazati, da je to resnica, kar pravite. Dokler nimamo strojarja tù, boste morali že pri nas ostati."

„Pri sodniji!" pravi mož in vije roki. „Svoje žive dni še nisem bil zaprt, zdaj pa bom. Kaj bodo ljudje rekli!"

Predno moram kaj odgovoriti na to, vstopi drug žandar in poroča, da je prignal kmeta, ki je hotel v krčmi s ponarejenim desetakom plačati, kar je zapil. Krčmar je njemu desetak pokazal in on ga je hitro za ponarejenega spoznal. Na to je prijel kmeta, ki se je izgovarjal, da ima ta desetak od strojarja, ki je pri njem kožo kupil.

Ukažem pripeljati kmeta in ko ga prejšnji zagleda, zakriči:

„O, Janez, ali je tudi tebi strojar plačal kože s ponarejenimi desetaki?"

„Tudi, kakor sem zvedel," pravi kmetič, ki je ravno vstopil; „toda jaz se nič ne bojim. Saj se nisem ganil iz krčme, kjer mi je strojar dal desetake, to bom lahko dokazal po pričah. Rad mi bo dal dober denar za-nje, premalo ga bo!"

Zdaj še le zagleda mene in se nekoliko prestraši. Jaz ga izprašujem, ko prvega in pové mi, da je razen od njega strojar kupil še od treh drugih kože in jih plačal z desetaki, kakor njemu.

Zdaj sem imel že dovolj vzroka prijeti Linarja, dasiravno mi je bilo težko pisati povelje zgrabiti ga in preiskati hišo. Od tega moža bi se bil kaj tacega najnazadnje nadjal. Pa kolikokrat se človek zmoti, kolikokrat se skriva pod krinko poštenosti najgrša hudobija!

To se je pokazalo tu vnovič, kajti ko je strojar pripeljal se s kožami domú in smo hišo preiskali, smo dobili pod streho za dimnikom majhno železno škrinjico napolnjeno s ponarejenimi bankovci, pri njem pa še tudi par takih desetakov. Ko je vse to videl, je postal bled in se dal brez brambe peljati v ječo.

Tarnanja in joka njegove žene in otrok, ko smo ga odpeljali, ne bom popisoval, naj si bralcev vsak sam ta prizor pred oči postavi.

Prvo zaslišanje je pri vsakem hudodelniku važna reč, zato se ne sme mu dati časa, da bi mislil na izgovore in si sestavil red, po katerem bi potem lože tajil. Dasiravno je že mračilo se, vendar se podam v pisarno in pokličem Linarja pred-se. Bil je ves bled in vpaden.

„Gospod sodnik", mi odgovorí na prvo vprašanje, „menda vendar ne boste mislili, da sem jaz vedé izdajal ponarejene bankovce?!"

„Priznati res moram", pravim jaz na to, „da bi od vas ne bil nikdar kaj tacega se nadjal. Al to mi boste pripoznali sami, da letí velik sum na vas. Opravičite se, kako ste prišli do bankovcev, katere ste izdali in katerih je bilo v vaši hisi še toliko najdenih."

„Da bi to sam vedel! Včeraj, ko sem se peljal od doma na kupčijo, sem, vedé, da bo treba mi drobiža, podal se h krčmarju ter pri njem menjal štiri stotake; dal mi je samih desetakov za-nje."

„Ali ste jih pogledali, če so bili pravi ali ne?"

„Pogledal in preštel, se ve da."

„Če je taka, potem je neverjetno, da bi takrat, ko ste kože kupovali, ne bili zapazili, da so ponarejeni."

„Kaj tacega preiskavati mi potem ni več na misel prišlo. Pa so tudi dobro ponarejeni."

„Zeló dobro res! Toda kar pravite, je neverjetno. Kako bi se bili bankovci, kateri so bili vsi pravi, ko ste jih od krčmarja prejeli — kar sami pripoznate, mogli v vašem žepu spremeniti v ponarejene?“

Linar na to ne vé odgovora, zato prašam dalje:

„Od kod ste dobili to škatljico samih ponarejenih desetakov, katera se je za dimnikom skrita našla?“

„Podtekniti se mi je morala“, pravi po nekolikem premisliku, „drugače ne more biti. Jaz — to zagotovim pri svojem poštenji — sem za-njo ravno tako malo vedel, kakor za tiste bankovce, ki sem jih za kože izdal.“

„To je zopet težko verjeti. Kdo bi vam jo bil podteknil?“

„Le eden je, katerega bi mogel dolžiti.“

„Imate dokaze?“

„Morda se še najdejo. Za zdaj ne vem ničesar, vse to me je tako zeló osupnilo in potrlo, da še redno misliti ne morem. Oh žena moja, ubogi otroci! In kdo bo z mano še hotel kupčevati, če se izvé, zakaj sem bil prijet!“

Rad pripoznam, da se mi je mož smilil; al vse, kar mi je povedal, se mi je zdelo tako neverjetno, tako nemogoče, nenaravno, da sem jel dvomiti, ali imam pred sabo nesrečneža ali pa prebrisanega, potuhnjenega hudodelnika. Ker pa za zdaj ni bilo nič več spraviti iz njega, ga dam odpeljati zopet v zapor, kamor gré ves pobit in tarnajoč za svojo družino.

Drugi dan pokličem krčmarja. Bil je oseba jako neprijazne zunajnosti in plašnih oči; meni se je pokazal pa še bolj zopernega, ker je skušal priljuden biti in na vsako vprašanje odgovarjal z dostavkom: „učeni gospod cesarski doktor“, kar sem mu slednjič prepovedal. Po njem zvem, da je res Linarju menjal štiri stotake in mu dal desetakov za-nje, „toda dobrih, ne ponarejenih“, pristavil je hitro.

Druzega ni vedel povedati. Po vsem tem pa sem imel pravico, preiskati tudi njegovo hišo, ker se mi je mogoče zdelo, da so bankovci, katere je Linarju dal, vendar-le bili ponarejeni. Pa preiskava je bila zastonj, našlo se ni nič in pri odhodu me je spremil krčmar sam do praga ter z jako ostudnim smehljanjem rekel:

„No, zdaj vidijo učeni cesarski gospod doktor, da smo pošteni ljudjé.“

Meni se je strašno mrzilo do tega človeka, vse svoje premoženje bi bil dal za to, da bi bil imel tega na Linarjevem mestu. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* Po postavi, razglašeni v kraljestvu Italijanskem 21. decembra 1873, se je ostro prepovedalo in po okolščinah izreklo za hudodelstvo in zažugalo z večletno ječo onim, ki rabijo otroke pod 18 leti pri vlačugajočih se obrtnijah (pri vrvoplescih, muzikantih, izstavljalcih, zvirivi, slepivcih itd.) — Ako se zapazijo v tem kaki prestopki, je uredovati po domačih predpisih, ki zarad tega obstojé, ter to naznaniti najbližnjemu kralj. Italijanskemu konzulatu. — To so Avstrijske deželne vlade te dni očitno razglasile vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje rečí od 3. novembra 1874.

* *Penzijonistov v Gradcu* je, kakor je razvidno iz vojaškega kalendra za leto 1875, ravno 300, in sicer 5 feldcajgmajstrov, 3 generali konjištva, 21 feldmaršallajtenantov, 27 generalmajorjev, 71 obristov, 54 obristlajtenantov in 120 majorjev. Zanimivo bi bilo le še vedeti, koliko ti vsako leto vlečejo iz državne blagajnice, ki se nateka po davkih.

Naši dopisi.

V Gorici 3. jan. — Domači časniki so prinesli natančniše okolščine tistega strašnega umora (25. dec. l. l.), o katerem sem Vam pisal zadnji pot. Slovenskih mladenčev iz Renč je bilo 7: trije bratje Lašić-i, 2 brata Pahorja, Stepančič in Mozetič. Peljali so se bili poprej v Miren (1 uro proti jugu od Gorice) in potlej hoteli iti po ovinku skoz Gorico domú. Bili so poprej pri „Zvezdi“, pa jim ni bila menda družba po volji in so se podali v gostilnico Brandt-ovo, kjer je imel biti koncert. Pogovarjali so se in peli po slovenski; ali to ni bilo všeč nekim laškim fantom iz najnižih stanov. Letale so zabavljice že pri Brandt-u na Slovence; kar se je pa ob 11½ na ulici godilo, je grozno. Lahi so planili za Slovenci in napadli jih z znoži, proti katerim ni — se ve da — pest nič izdala. Ranjen je v zatilnik Step., še močneje so zbodli v glavo in vrat Mozetič-a; Jan. Lašić-u pa so pljuča prebodli, da je čez malo minut v kavarni „Fenice“ dušo izdihnil. Mozetič, že ranjen, je ubežal v 3. nadstropje poštnega poslopja. Ostali so bili že prej ušli. — Ta tepežnja in umor kaže nekako naroden značaj. Česar pa ne razumemo, je to, kako da so ti poredneži (eden je kočijaž pri g. Cr.) prišli do narodske strasti, saj te baže ljudem ni bilo še poprejšnih let, ko ste bili naši narodnosti razkačeni druga proti drugi — nič mar za narodni razpor. In zdaj imamo mir med Lahi in Slovenci. Te uganjke ne bom ugibal. — Naša policija je o omenjeni priliki zopet pokazala, da stoji prav na višavi svojega poklica! Ni je bilo ne blizo ne zraven! „L' Isonzo“ je tako ostro grajal policijo v zadnji svoji številki, da so ga v prepoved dejali. — Pogreb premožnega umorjenca L. (iz tukajsnje bolnišnice milosrčnih bratov) je bil sijajen. — Popisani dogodek je naše mesto strašno presunil. Jaz mislim, da bi se imel gosp. baron Czörnig več bati za dobro imé svoje „avstr. Nizze“ zarad pomanjkanja varnosti, nego zarad — snega, gledé katerega smo vendar le na boljem, ko marsikatera druga dežela. — Še nekaj naj smem pristaviti temu sporocilu, da si vem, da je moralizovanje v takih okolščinah neprilično. Bili so časi, ko se ni na prvi božični praznik nihče vozil po naši Gorici; samo nadškof so se peljali v cerkev. Na kmetih pa je bila največa sramota, konja ali vola ukleniti in se kam peljati. Cerkev in dom sta bila edina kraja, kjer je pobožni Slovenec prvi praznik obhajal. Bili so 3 dnevi v letu, ko ni nikdo v krčmo šel: Božič, Velika noč in Vseh Svetih večer. A zdaj? O tempora! Mi konservativci imamo v tem oziru vsaj čisto vest. — Naš vrli sodnijski adjunkt g. Leop. Búdal je imenovan sodnik v Tominu,*) gre pa najprej začasno v Pazen. Gorica izgubi ž njim enega najboljših juristov in najdelavniših in ljudem najbolj priljubljenih uradnikov. — O. gvardijana tukajšnjih kapucinov so našli davi mrtvega v sobici; zadel ga je mrtud. — Snega imamo za pol čevlja.

V Senožečah 1 jan. — 17 dne pr. m. je bilo ob 4. uri zjutraj iz navadnega kraja 6 močnih možnarskih strelov slišati. Ker se do danes še zmiraj ugiblje, komu na čast se je streljalo, vprašamo tistega sedaj na Gorenskem bivajočega gospoda, ki je pred odhodom rekel: „to je meni veljalo!“ — kako, da je to njemu veljalo!? —

Iz Gorenskega 18. decembra. — Dr. Razlag, katerega smo Gorenci kot svojega deželnega poslanca že davno politično pokopali, je tudi od bratov Notranjcev,

---

*) Poprejšnji sodnik Tominski, g. Abram, je prestavljen v Tržič (Monfalcone), kakor je sam želel.

kakor iz predzadnjih „Novic“ razvidimo, nezaupnico dobil s tem, da so peticijo do državnega zbora za vstavljenje eksekucij za c. k. davke našemu poslancu in njihovemu sosedu grofu Hohenwartu izročili. Mi to prikazen z velikem veseljem konstatujemo, in se nadjamo, da so blizo vsi rodoljubni Slovenci iz lastnih škušinj do dobrega prepričani, da dr. Razlag ni več tisti mož, kateremu bi Slovenci svoje národne svetinje zaupati smeli.

Iz Kamnika 1. jan. —l— (*Recept našim dekletom za pustni čas.*) Dolgo se že vsedam k mizi, da bi „Novicam“ naznanil premodri sklep naše purgarmojstrije, al danes se moram vsesti in pero vzeti v roke, sicer zamudim pravi čas povedati našim dekletom skrivnost, da gotovo dobijo možá. Lansko leto so se vsedli nekteri naši mestni očetje skupaj in njim na čelo naš purgarmojster Kecelj; mislili so in mislili ter nazadnje izmislili nekaj, da bode izveličan Kamnik — balt! — „Stein“ hočem reči. Naša trgovina hira — so potem pisali v Ljubljano — naša obrtnija gré rakovo pot, — naša dekleta se ne morejo dobro možiti in ne dobre službe dobiti zato, ker Kamniška ljudska šola je slovenska, a ne nemška in se fantje in dekleta ne naučijo nemščine. Ali so to skrivnost sami izduhtali ali pa da jih je navdihnil duh velikega germanizatorja Pirkerja, tega nismo mogli prav zvedeti, al to vemo, da so naši očetje marsikako laž skovali, rekši, da fantje naše ljudske šole ne morejo prestopiti niti v gimnazijo niti v realko, ker ne znajo nemškega jezika. Ko bi ta moj dopis imel namen, resno pretresati sklepe naših mestnih očetov, mogel bi jim zato reči, da so — marsikaj legali; al moj namen je le po „Novicah“ našim dekletom, ki bi se rade možile, pa dozdaj še niso moža dobile, brezplačno razodeti pomoč, kako da, če tudi so sicer neumne, in ne vedó nič, kar gospodinja vedeti mora, — če so uboge, da nimajo dobre srajce in ne celega krila, pridejo gotovo do moža — in ta pomoček je, da gredo 3 leta — v nemško šolo Kamniško. Tako hoče veliki Bismark, in gospod Kecel je njegov profet! Ve pa Hrvatice in Srbinje, ve Čehinje in Poljakinje, vé Francozinje in Lahinje, ki ne znate nemškega jezika, ste milovanja vredne, kajti kakor naše Slovenke ne dobodo možá in naši fantje ostali bodo le hlapci nemških mojstrov, tako tudi ve ne bote dobile moža, in vašim fantom žuga ista britka osoda hlapčonstva, kajti naši mestni očetje postavijo da brez nemškega jezika ni izveličanja na svetu, in vse drugo (računstvo, pisati, natoroznanstvo, zemljepis itd.) je figa v ljudskih šolah, le zavoljo nemščine so ljudske šole vstvarjene! In slišali smo tudi, da naš Levizhnik se prekrsti v „Linkshandler“, naš Koschir v „Korbflechter“ po izgledu madjarskem, ki tudi nemška ali slovanske imena prevračajo v madjarska. In tako bode starodavni Kamnik postal „Stein“, vsi purgarji njegovi nemci, Kecelj pa njih „Meister“, in ne bodo več jedli krompirja kranjskega in mesá kranjskih volov, ne pokusili več plečet hrvaških prascev, ne pokusili več vina dolenska ali hrvaške trte; vse si bodo naročali iz Bizmarkovih dežel, in ponosni čuvaj bode jim vedno pel „Meine Herren und Frauen, lasst euch sagen: der Hammer hat Deutschland geschlagen!“

Iz Ljubljane. — Grozovite rečí se o volitvah za kupčijsko in obrtnijsko zbornico godijo zdaj v Ljubljani in po celi deželi. Nemčurji s pomočjó vladnih organov delajo na pretrganje, da dobijo večino v zbornici; zato jim tudi nobena postava ni sveta! Prav tako, kakor pred dvema letoma pri velitvah velicega posestva na Českem so delali ondašnji nemčurski ustavaki, tako delajo zdaj pri nas Vestenekovi podajči, kakor jim Čehi pravijo, ki tudi nemška ali slovanske imena prevračajo v madjarska. In tako bode starodavni Kamnik postal „Stein“, vsi purgarji njegovi nemci, Kecelj pa njih „Meister“, in ne bodo več jedli krompirja kranjskega in mesá kranjskih volov, ne pokusili več plečet hrvaških prascev, ne pokusili več vina dolenska ali hrvaške trte; vse si bodo naročali iz Bizmarkovih dežel, in ponosni čuvaj bode jim vedno pel „Meine Herren und Frauen, lasst euch sagen: der Hammer hat Deutschland geschlagen!“

Iz Ljubljane. — Grozovite rečí se o volitvah za kupčijsko in obrtnijsko zbornico godijo zdaj v Ljubljani in po celi deželi. Nemčurji s pomočjó vladnih organov delajo na pretrganje, da dobijo večino v zbornici; zato jim tudi nobena postava ni sveta! Prav tako, kakor pred dvema letoma pri velitvah velicega posestva na Českem so delali ondašnji nemčurski ustavaki, tako delajo zdaj pri nas Vestenekovi podajči, kakor jim Čehi pravijo, ki tudi nemška ali slovanske imena prevračajo v madjarska. In tako bode starodavni Kamnik postal „Stein“, vsi purgarji njegovi nemci, Kecelj pa njih „Meister“, in ne bodo več jedli krompirja kranjskega in mesá kranjskih volov, ne pokusili več plečet hrvaških prascev, ne pokusili več vina dolenska ali hrvaške trte; vse si bodo naročali iz Bizmarkovih dežel, in ponosni čuvaj bode jim vedno pel „Meine Herren und Frauen, lasst euch sagen: der Hammer hat Deutschland geschlagen!“

drugi podobi dela pri nas „fränzelismus“! Celo rajdo nepostavnosti moremo dokazati. — 2. dne t. m. (v soboto) še le so bile v vladni „Laibacherici“ oklicane volitve na 8. dan t. m. za kupčijski oddelek — in na 15. dan t. m. za obrtnijski oddelek, a že v sredo in četrtek popred so pobirali služabniki okrajnih glavarstev in drugi pomagači volilne liste od volilcev — na mlin nemčurski. V Kranji je usnjar Mally nosil že v sredo dvomljivim volilcem volilne liste okoli in volilce lovil na svoje limanice, in zgodilo se je, da namesti bi dobili nemčurji 3 glasove in narodnjaki 9, jih imajo ti zdaj menda le 4, vse druge pa nemčurji; — iz Planine se je raznesel glas, da vsak mora svoj volilni list izročiti c. kr. okrajnemu glavarstvu, in tako se povsod brez konca in kraja poroča o mnogovrstnih zvijačah. Volilni red za kupčijsko in obrtnijsko zbornico Kranjsko od 25. septembra 1868 odločno ukazuje v §. 10, „da se imajo legitimacije in volilni listi po **županijah** izročati **volilcem** tako, da med dnevom izročitve volilnih listov in med volitvijo je kakih 8 dni časa.“ Al menda nikjer se ni postava spolnovala; okrajna glavarstva in briči njih so obdržala vse v svojih rokah! Župani! ne opustite zarad te nepostavnosti pritožeb. Šel je sicer že včeraj rekurs zarad mnogovrstnih nepostavnosti na Dunaj; ali pa ne bode le klic vpijočega v pušćavi, ko se take rečí godijo v obličji c. kr. deželne vlade? — Kar se more zdaj še oteti žrelu nemčurskemu, naj se otme: rodoljubi! storite zato svojo dolžnost, da se volijo v poslednjih „Novicah“ nasvetovani kandidatje, namreč

za kupčijski oddelek:

Gospoda Janeza Fabjana, trgovca v Ljubljani,
„ Janeza Jamšeka, „ „
„ Franceta Kolmana, „ „
„ Jožefa Kušarja, „ „
„ Rudolfa Nagliča, trgovca v Škofji Loki,
„ Vaso Petričiča, trgovca v Ljubljani,
„ Franceta Regoršeka, trgovca v Ljubljani,
„ Ferd. Sajovica, trgovca v Kranji,
„ Franceta Souvana, trgovca v Ljubljani,
„ V. C. Zupana, „ „

za obrtnijski oddelek:

Gospoda Janeza Dolharja, ključarja v Ljubljani,
„ Franceta Drašlerja, čevljarja v Ljubljani,
„ Franceta Goršiča, orglarja v Ljubljani,
„ Janeza Goliaša, krčmarja v Ljubljani,
„ Edvarda Hohna, bukvoveza „
„ Janeza Horaka, rokovičarja „
„ Franceta Hrena, žagarja v Cirknici,
gospoda Avgusta Maršaleka, krojača v Ljubljani,
„ Henrika Ničmana, bukvoveza „
„ Miha Pakiča, lesninarja v Ljubljani,
„ Antona Permeta, peka v Ljubljani,
„ Pavla Skalèta, kovača in živinozdravnika v Ljubljani.

za rudarski oddelek:

gospoda Janeza Přibila, rudarja in nadinženirja,
„ barona Miha Zois-a, rudarskega posestnika.

Kdor sam pisati zna, naj nam podpiše volilni list; kdor sam ne zna, naj naredí križ pred svoje ime in da list podpisati še dvema pričama, ki z lastnoročnim podpisom potrdite, da je res volilec podkrižal list. Če kdo drug napiše imena voljenih v volilni list, katerega potem volilec sam podpiše, se mora tudi on podpisati

vico, podpiše list voditelj njene kupčije in obrtnije. Volilni listi morajo vsakako zapečateni priti v roke volilne komisije.

In zdaj še enkrat: rodoljubi delajte!

— (*Odbor družbe kmetijske*) je imel 3. dne t. m. svojo prvo letošnjo sejo pod predsedstvom barona Wurzbacha; pri obravnavah, ki so zadevale razdelitev še nekaterih zneskov iz državne podpore za preteklo leto, sta bila pričujoča tudi vladni zastopnik vitez Roth in pa deželnega odbora zastopnik vitez Kaltenegger. Sklenjeno je bilo med drugim sledeče: Za povzdigo čbeloreje delijo se novi panjovi in razpišejo se premije v denarjih do 25 gold. marljivim čbelorejcem in učiteljem ljudskih šol, ki učijo čbelorejo; — za povzdigo sviloreje naročí se dobrega svilnega semena, ki naj se po nižji ceni prodaje svilorejcem, učiteljem ljudskih šol po $^1/_4$ ali $^1/_2$ lota brezplačno; — naročí se semena Ruskega lanú, za katero so „Novice" že prinesle oklic, naj se do svečnice oglasi, kdor želí tega toliko hvaljenega semena kupiti; — prošnje za podporo sadje- in vinoreje se imajo rešiti do 12. dne t. m.; — ker Janez Benedičič v Brscah in Janez Zdešar iz Bele do konca tega leta nista prišla po ovce, jima iz državne podpore podeljene, so se te dale Andreju Poklukarju v Krnici in pa Janezu Mandelcu na Mlinu; — na poziv ministerstva kmetijstva, naj odbor nasvetuje nekatere ljudske šole, v katerih se čebeloreja podučuje in katerim bi se dale čebelorejske slike (tableaux) akademičnega slikarja Ed. pl. Lacherja, je sklenil odbor nasvetovati 3 take šole, v katerih učijo učitelji, ki so iz državne podpore dobili nove panjove in premije, in od katerih je pričakovati, da tudi omenjene slike bodo rabili na korist šolske mladine; vrh tega kupi tudi odbor iz državne podpore 4 iztiske onih slik in jih daruje ljudskim šolam takim, kjer se učí čbeloreja; — podporo za kalí (vodnjake) so prejeli: vasí Dule in Laze skupaj, — vasi Trševje in Hrušica skupaj, — vas Trnovo na Notranjskem, — Britof in spodnje Vreme skupaj, — soseska Sinadole, — vas Kočarje na Dolenskem, — vas Predgrad pri Poljanah na Dolenskem, — vas Brezov dol, — Mala vas, — Bruhanja vas, — soseska Češnjice na Gorenskem, — Bistrica pri Črnomlji, — vas Strmice pri Planini — vas Bukovje, — vas na Ovsenem pri Zlatem polji. Ob enem se je sklenilo, da vprihodnje morajo take prošnje, zraven tega, da jih potrdi županija in župnija (fajmošter), potrjene biti tudi od predstojnika podružnice kmetijske, in da se naprosi deželni odbor, da dovoli, da s pripomočjo državne podpore narejene vodnjake ogleda deželni inženir in odbornik kmetijske družbe gosp. Vičel.

(Kon. prih.)

— (*Cestninska zavora — šranga — v Postojni*) se je konci preteklega leta prestavila k hiši, ki se zove po domače „pri Hudičku" ter se je začela pri novi cestninski zapori tudi pobirati Pivska mostnina 1. januarija letošnjega leta 1875. S tem pa, da se zapre Reška cesarska cesta, zopet veljavo dobí cestninska tarifa, katera je veljala za to cesarsko cesto prej na postaji v Zagorji in pozneje na postaji pri Štrusnikarji ter se ima pobirati odsihmal na cestninski dvojnati postaji Postojna-Hudiček 1. januarija 1875 začenši. Tako isto so se prenaredile tarife na dozdajšnjih postajah v Razdrtem in v Postojni, kar se tiče Tržaške cesarske ceste, ker 1. januarja 1875 začenši na postaji v Razdrtem pobiranje mostnine za rabo Pivskega mosta odpade, pa za to prirašča isto na cestninski dvojnati postaji „Postojna-Hudiček." Ker se je cestninska zavora, katera zdaj prav v Postojni stojí, prestavila na mesto, katero leží na zahodni strani odcepujoče se Reške ceste, in sicer tako, da gre obrat na Reški cesti proti Postojni in nazaj sicer čez zavoro na Reški cesti, ne pa obrat na Tržaški cesti, toraj ta obrat odsihmal zapada na zavori Reške ceste tarifni cestnini; obrat na tej cesti proti Razdrtemu in nazaj pa je podvržen vrh tega tudi tarifni cestnini in mostnini pri Postojnski zavori na Tržaški cesti. Obrot na Tržaški cesti od Postojne proti Trstu in nazaj je podvržen na postaji „Postojna-Hudiček" cestnini in mostnini, na postaji v Razdrtem pa samo cestnini.

— (*V poslednjem zboru opravilnega sveta banke „Slovenije" 3. dne t. m*) se je obravnavalo tudi vprašanje: kako bi se delničarji, ki dozdaj niso še odrajtali doplačila na svoje delnice, obvarovali zgube, in sklenilo se je, naj taki delničarji banki izročijo menjico (Wechsel), s katero se zavežejo doplačilo odrajtati v 6 mesecih. — To je hvalevreden sklep na korist delničarjem in banki; zato se nadjamo, da se taki delničarji kar brž obrnejo do vodstva banke in se ž njim pogodijo. — Doplačanih je dozdaj čez 37.000 gold. —

— Dr. Costa, ki že nekoliko časa boleha, se je včeraj za kakih 14 dni podal k svoji žlahti na Česko, da se nekoliko odpočije obilnih svojih del. Naj bi se nevtrudljive delavni rodoljub povrnil zopet popolnoma zdrav in krepak!

— (*Silvestrova veselica*) je bila, kakor vsako leto, tako tudi zdaj obilnemu občinstvu prav lepa zabava, programa točke so se vrlo izvrševale.

— (*Družba rokodelskih pomagačev*) je imela na novega leta dan prav živahno veselico v svojih prostorih. Drevi napravi zabavo za rokodelske učence.

— (*V gledališči*) se bodo drevi igrale „Godčeve pesmi", že znana dobra igra.

Za nagrobni spominek Hicingerjev so dalje darovali: gosp. profesor Melcer 3 gold., gosp. K. Heidrih 1 gold., gosp. J. Smrekar 2 gold., gosp. šolski nadzornik Šolar 3 gold., gosp dr. Poklukar 3 gold.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Ustavoverni časniki se sprehajajo v spominu na preteklo leto in niso ž njim nikakor zadovoljni. Mi smo pa tudi še manj zadovoljni, ko ustavoverci; kdo je tedaj v Avstriji s sedanjim stanjem zadovoljen?! Ali ni to plat zvoná sistemu?

— Cesar bo potoval začetkom marca v Dalmacijo. Ustavoverci tega niso nič kaj veseli.

— V pondeljek 4. t. m. se je začela sodnijska konečna obravnava zoper glasovitega Ofenheima zarad goljufije. V to pravdo je zapletenih več ustavoverskih velikašev, tudi Giskra.

Česka. — Mladočehi so imeli 27. decembra u. l. v Pragi shod, pri katerem so sklenili delati za splošno politično in vestno svobodo, udeleževati se deželnega zbora, državnega pa le, če bi večina narodnih Českih poslancev to sklenila, doseči narodno postavo, volilno spremembo in nekaj druzih reči. Obnašanje mladočehov državnopravni opoziciji ni nič všeč.

Španjska. — Izabelin sin Alfons je bil 31. dec. u. l. oklican za kralja in po vojni pripoznan. Serrano se je podal na Francosko.

Kursi na Dunaji 4. januarija.

5% metaliki 99 fl. 90 kr.	Ažijo srebra 106 fl. — kr.
Narodno posojilo 74 fl. 85 kr.	Napoleondori 8 fl. 91 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dediči v Ljubljani.